

O`zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi vazirligi

Ajiniyoz nomidai Nukus davlat pedagogika instituti

Filologiya fakulteti

O'zbek adabiyoti kafedrası

**5141100–O'zbek tili va adabiyoti bakalavr
ta'lim yo'nalishi 3-A kurs talabasi**

NAVRUZBOYEVA MADINA

“ADABIYOTDAN MUSTAQIL ISHLAR”

mavzusida

REFERAT

NUKUS – 2012

“ADABIYOTDAN MUSTAQIL ISHLAR”

REJA:

I.Kirish

II.Asosiy qism:

1. Adabiyot to'garaklari: ifodali o'qish, adabiy-ijodiy, drama.
2. Adabiyot bayramlari va adabiy uyushmalar
3. Kutubxonada o'tkaziladigan mashg'ulot
4. Adabiyotdan mustaqil ishlar

III.Umumiy xulosalar

IV. Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati

KIRISH

Bo'lajak adabiyot o'qituvchilari o'z ish faoliyatlarida o'quv-tarbiya jarayonlarining insonparvarlashuviga, ta'lim jarayonida har bir o'quvchining alohida, o'ziga xos bo'lgan tabiiy-ijodiy imkonlariga e'tibor berishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Bizning maktablarimizda badiiy adabiyot yaxshi insoniy fazilatlarni targ'ib qilishga, urushni, zo'rovonlikni qoralab, tinchlikni, xalqlarning osoyishta hayoti va o'zaro do'stligini ulug'laydigan, xunuklikdan nafratlanib, go'zallikni targ'ib etadigan, o'sib kelayotgan avlodga yuksak ma'naviy fazilatlarning shakllanishi va rivojlanishiga imkon beradigan xislatlari bilan e'tiborlidir.

Adabiyot fanining o'ziga xosligi shundaki, unda boshqa fanlar bilan aloqadorlik bu fanning tabiatiga singdirilgan. Demak, bu imkoniyatdan ham unumli foydalanish joiz. Uning ijtimoiy-gumanitar yo'nalishidagi fanlar bilan yaqinligi, ayniqsa, ona tili, tarix, san'at, yo'nalishidagi fanlar bilan aloqadorligini isbotlab o'tirish zarurati yo'q. Ayni paytda uning geografiya, biologiya, fizika, matematika singari fanlar bilan aloqador jihatlaridan ham unumli foydalanish, bu bog'lanishlarning ichki mohiyatini ko'proq ko'rsatish, amaliyotga ko'proq joriy etish zarurati bor.

Bir xil mavzuni bir xil hajmdagi vaqt oralig'ida turlicha o'qituvchilarning nihoyatda turli-tuman tarzda yoritib berishlari hayotda ko'p kuzatiladigan hodisa. Ularning orasida eng maquli hozirgi jamiyatimiz muammolari bilan ko'proq aloqadorlikni ta'minlagani, zamonaviy texnologiyalardan o'rinli va unumli foydalanganlari, bolalarning yosh xususiyatlari, adabiy tayyorgarliklariga tayanib turib ularning

mavzuga ham, adabiyot fanining o‘ziga ham qiziqishlarini eng ko‘p darajada oshira olganlaridir.

Aslida adabiyot o‘qitishning bosh yo‘nalishi ta’limning turli bosqichlarida o‘quvchilar ongiga badiiy asarning mo‘‘jizakor ta’sir kuchini amaliy jihatdan ta’minlanishga qaratilgan. Maktabgacha tarbiya muassasalari, boshlang‘ich ta’lim, umumiy o‘rta ta’lim maktablari, akademik litsey va kasb-hunar ta’limidagi adabiy ta’limning uzviyligi va uzluksizligining natijasi o‘sib kelayotgan yosh qalbda go‘zallikka bo‘lgan ijobiy va ijodiy munosabatni shakllantirishdan, bularning zamirida esa undagi badiiy-estetik didni takomillashtirishdan iborat.

1. Adabiyot to'garaklari: ifodali o'qish, adabiy-ijodiy, drama.

Maktabda sinfdan tashqari ishlarning ommaviy turlaridan biri to'garak mashg'ulotlaridir. Adabiyot to'garaklari o'quvchilarda badiiy ijodga qiziqish uyg'otishda, ularning fikrlash qobiliyatini kamol toptirish va dastur materiallarini puxta o'zlashtirishlarini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

O'quvchilarda badiiy adabiyotga, yozuvchining ijodiga qiziqish uyg'otish va o'stirish, ijodkorlik qobiliyatini tarbiyalash va rivojlantirish to'garaklar oldiga quyidagi asosiy vazifadir. To'garak mashg'ulolarida o'quvchilarning adabiy ijodkorlik, badiiy ifodali o'qish, adabiy o'lkashunoslik faoliyatlarini o'stirishga e'tibor beriladi.

Maktabda tashkil etiladigan adabiyot to'garaklari ifodali o'qish, adabiy-ijodiy va drama to'garaklaridan iborat bo'ladi.

Ifodali o'qish to'garagiga ko'proq V-IX – sinf o'quvchilari jalb etiladi va ularga turli janrdagi badiiy asarlarni ifodali o'qish qoidalari o'rgatiladi.

Adabiy-ijodiy to'garakda o'quvchilar ijodidan namunalar-she'r, hikoya, maqola, insho va dasturda sinfdan tashqari o'qishga tavsiya etilgan asarlar o'qib, tahlil qilinadi. Shu yo'l bilan o'quvchilarda ijodkorlikka havas uyg'otiladi, asarni tahlil qilish malakasi tarbiyalanadi.

Drama to'garagida ham dasturda sinfdan tashqari o'qishga tavsiya etilgan dramatik asarlar o'qilib, tahlil qilinadi, shu orqali o'quvchilarda obraz yaratishga intilish tuyg'usi, akterlik faoliyat shakllantiriladi.

Maktablarda o'tkaziladigan adabiy kecha adabiyot bo'yicha o'tkaziladigan sinfdan tashqari mashg'ulotlarning eng kup tarqalgan to'rlaridandir. Yaxshi, puxta tayorgarlik

bilan o'tkazilgan adabiy kechalar o'quvchilarning estetik tuyg'usi va badiiy didini tarbiyalashda qudratli vositadir.

To'garaklar mavzui turlicha bo'ladi. Va reja o'quvchilarning fikr-o'ylari, istaklari, tajribalari, maktab imkoniyati hisobga olingan holda tuziladi.

Keyingi yillarda maktablarda «Kitob do'stlari» nomida ham to'garaklar tashkil etila boshlandi. Bu to'garaklar sinfdan tashqari o'qishni tashviq etishda o'qituvchining yaqin ko'makchisiga aylanayotir.

«Kitob do'stlari» to'garagi qatnashchilari o'qish kerak bo'lgan asarla ro'yxatini tuzadilar, yangi kitoblar ko'rgazmasini tashkil etadilar, kitobxonlar konferentsiyasini o'tkazishda faol qatnashadilar. «Kitobxon ovozi», «Yosh ijodkorlar» nomida devoriy gazeta chiqaradilar, o'quvchilar sevgan asarlari bo'yicha munozara uyushtiradilar.

To'garak ishtirokchilari yozuvchining, masalan, Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy, Fitrat, Cho'lpon, Usmon Nosir, Erkin Vohidov, Odil Yoqubov, Said Ahmad, Abdulla Oripov, Halima Xudoyberdievalar ijodiga bag'ishlab adabiy kechalar o'tkazadilar. To'garak dasturi yozuvchilar esdaligini o'rganish, asarlariga ishlangan rasmlarorkali yozuvchi bilan tanishish, hayoti va ijodi bilan bog'liq bo'lgan joylarga sirdan sayohat qilish, muzelarldan olgan taassurotlarini o'rtoqlashish kabi mavzulardan tashkil topishi mumkin.

2.ADABIYOT BAYRAMLARI VA ADABIY UYUSHMALAR

Adabiyot bo'yicha sinfdan tashqari ishlar ikki shaklda— adabiyot bayramlari va adabiy uyushmalar shaklida o'tkaziladi.

Adabiyot bayrami bayramlarga bag'ishlab o'tkaziladigan adabiy kechalar, uchrashuvlar, tanlovlar, olimpiadalar, o'yinlar, karnavallardan iborat bo'ladi.

Adabiyot bayrami doimiy suratda o'tkazib boriladi. Bu bayramlarda kitob xaftaligi, taniqidchi va yozuvchilar bilan uchrashuvlar kitob ko'rgazmasi uyushtirish mumkin.

Adabiyot bayramida adabiyotshunoslik, san'atshunoslik, o'quvchilarning ijodiy ishlari bo'yicha ko'rgazma tashkil etiladi, tanlov o'tkaziladi. Tanlov olimpiada, ishno, ifodali o'qish, o'quvchilar yaratgan hikoya, ertak, qo'shik, she'rlar bo'yicha bo'ladi, mehnat va urush faxriyalari bilan uchrashadilar, turli bayramlar uyushtiriladi. Adabiyot bayramlarida ijodiy jamoa-maktab klubi, to'garak va adabiy uyushma ishtirokchilari. Adabiyot bayramlarida ijodiy jamoa-maktab klubi, to'garak va adabiy uyushma ishtirokchilari atoqli arboblari, ulkan san'atkor va yozuvchilar tug'ilgan kunni nishonlaydi. Farhod va Shirin, Layli va Majnun, Otabek va Kumush, Anvar va Ra'no, Yo'lchi va Gulnor, Gulsara, Nurxon kabi sevimli adabiy qahramonlar haqida suhbat tashkil qiladi.

Adabiy bayramlar, tanlovlar ma'lum reja va maxsus tayyorgarlik bilan o'tkaziladi. Shundagina ular ijodiy, tarbiyaviy hususiyat kasb etadi, tinglovchilar va tomoshobinlarda yoqimli kayfiyat uyg'otadi, bayram va tanlov

ishtirokchilari o'z mehnatlaridan zavqlanadilar, ularda ijodiy ishga qiziqish tuyg'usi ortadi. Zotan, bularning barchasi o'quvchilarda o'z ishlaridan qoniqish hissini tarbiyalashda muhim ahamiyatga egadir.

Kitob ko'rgazmasi: Kitob ko'rgazmasi maktab kutubxona xodimi, o'qituvchi va o'quvchilar ishtirokida tashkil etiladi. Ko'rgazmadagi kitoblar ehtiyotlik bilan aniqlanadi. Buning uchun ko'rgazmaga maxsus kishi maslahatchi qilib tayinlanadi. Ko'rgazmadagi kitoblardan yozuvchilar ijodi, obzor mavzular o'rganilayotgan jarayonda foydalaniladi.

Ko'rgazma yangi, turli janr va mavzulardagi asarlar, xalq og'zaki ijodi namunalari bilan boyitib boriladi.

Ko'rgazmalar mavzu jihatdan yangilanib turiladi. Masalan, «Abdulla Qodiriy-mashhur, el sevgan adib», «Erkin Vohidov-el suygan shoir», «Abdulla Oripov-otash qalb shoir», «Ulug' Vatan urushi yillarida o'zbek adabiyoti», «o'zbek adabiyotida xalqlar do'stligining ifodalanishi», «Yozuvchilar ijodida mehnat mavzuining yoritilishi» va boshqalar. Ayrim vaqtlarda sinfda kichik mavzularda, masalan, «Alisher Navoiy lirikasi», «Abdulla Qahhorning hikoya va qissalari», «Odil Yoqubov asarlarida diyonat, insof, kamtarlik g'oyalarining ifodalanishi» mavzularida ko'rgazma tashkil etib, darsda undagi kitoblardan foydalaniladi.

3.KUTUBXONADA O'TKAZILADIGAN MASHG'ULOT

O'quvchilarning mustaqil o'qish madaniyatini egallashlaridagi aqliy mehnatlari ko'rsatkichlar, varaqlar, kataloglar, bibliografiyalar tuzish kabi ishlardan iborat bo'ladi. Bu ishga ham o'qituvchi rahbarlik qiladi, o'quvchilar bilan kutubxona xodimlarining hamkorligini o'rnatadi. O'quvchilar barcha ishlarni aniq reja va jadval asosida amalga oshiradilar. Reja bir yilga mo'ljallab tuziladi.

Kutubxonada o'tkaziladigan mashg'ulotda, masalan, V sinf o'quvchilari kitobning yozilish tarixi, yaratilishi, nashr qilinishi, jihozlanishi bilan tanishib, uning jamiyat va inson hayotdagi ahamiyati, kutubxonada kitob tanlash yo'llari haqida ilk ma'lumot oladilar. VI sinf o'quvchilariga bibliografiya va uni to'zish ko'rsatkichlar tayyorlash to'g'risida tushuncha beriladi, shuningdek, bolalar uchun nashr etilgan qobusnomalardagi ma'lumot, ma'lumotnomalardan foydalanish ham o'rgatiladi.

VII sinf o'quvchilari katalog va entsiklopedik lug'atlardan foydalanishni bilib oladilar. VIII sinf o'quvchilarida alfavit tartibidagi bibliografiya katologi asosida kitobdan foydalanish malakasi hosil qilinadi. XI sinf o'quvchilari faqat bolalar kutubxonasidagina emas, balki nohiya, shahar, jumhuriyat kutubxonalarida ko'rsatkich va kataloglarning asosiy to'rlari bilan, entsiklopediya lug'atlari bilan, kitoblarga obzor bergan gazeta materiallari bilan ishlash ko'nikmasini egallaydilar.

Shu narsa muhimki, X- XI sinf o'quvchilari kuyi sinflarda kutubxona mashg'uloti yuzasidan olgan bilimlarini

amalda qo'llay boshlaydilar. Bu ularning kelgusida kitob bilan ishlashlarida, butun hayotlari davomida muhim ahamiyatga ega bo'lib q'oladi. Shunga ko'ra, o'qivtuvchi kutubxona hodimi bilan birgalikda o'quvchilarga yozuvchilar to'g'risida bibliografiya ma'lumotlar tayyorlashni o'rgatadi, adabiy-tanqidiy asarlar, taniqli kishilar, inkolob va Ulug' Vatan urushida jasorat ko'rsatganlar hayoti yoritilgan kitoblarni o'qish, bibliografiya tuzish, ma'ruza qilishga tayyorlanishni topshiradi. Shu asosda u o'quvchilarning muntazam sur'atda kitob o'qishiga, bilim olishga erishadi.

4.ADABIYOTDAN MUSTAQIL ISHLAR

Maktabda adabiyot bo'yicha mustaqil ta'lim V sinfdan boshlanadi, uning vazifasi o'quvchilarning qiziqishi, aqliy faoliyatiga qarab belgilanadi.

Mustaqil ta'lim sinfda o'tiladigan adabiyot darslari bilan bog'lab boriladi, shu yo'l bilan o'rta maktab adabiyot kursining mazmuni to'ldiriladi va rivojlantiriladi, adabiy ta'lim darajasi oshiriladi, o'quvchilarning darsda egallagan bilimlari chuqurlashtiriladi.

Adabiyotni mustaqil o'rganishda qo'llanadigan usul va o'qish jarayonini tashkil etish shakllari adabiyot darslarda qo'llanadigan usul va ish shakllardan farq qilmaydi.

Mustaqil ta'limning o'ziga xos xususiyati shundaki, o'quvchilar unda yozuvchilar ijodini, adabiy bilimlarni, adabiy-badiiy hodisalarni baholash, tahlil qilish malakalarini sinfda o'tiladigan asosiy darsga nisbatan chuqur egallaydilar.

Mustaqil ta'lim mashg'uloti sinfdan tashqari olib boriladigan ishlarga nisbatan yo'nalishda bo'ladi, unda ta'lim sistemasini rivojlantirish asosiy vazifa qilib qo'yiladi. Bu vazifani amalga oshirish uchun mustaqil ta'lim mashg'ulotlarda ma'ruza, suhbat, munozara, seminar va amaliy ishlar bilan birga, sinfdan tashqari ishlarning ayrim shakllari, masalan, adabiy o'yin, tanlov, viktorina, ko'rgazma, adabiy kompozitsiyalar ham uyushtiriladi. Chunki barcha o'quvchilar bu mashg'ulot ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar, ular bilan o'qituvchi o'rtasida keng hamkorlik vujudga keladi.

Mustaqil ta'limda o'qituvchi o'zining kirish yoki yakunlovchi ma'ruzasida ma'lum mavzu bo'yicha berilgan

bilimlarni tartibga soladi, umumlashtiradi, o'quvchilarni ilmiy va nazariy bilimlardan xabardor qiladi.

Ma'ruza orqali beriladigan bilim o'quvchilardan uni zo'r diqqat-e'tibor bilan tinglashni talab qiladi. Chunki ular ma'ruza rejasini tuzadilar, ma'ruzaning ayrim o'rinlarini yozib boradilar.

Mustaqil ta'limda o'qituvchi sinfdagiga nisbatan, har bir o'quvchi bilan ko'proq munosabatda bo'ladi, o'quvchilarning ijodkorlik qobiliyatini hisobga olgan holda, ma'ruza bilan birga, mashg'ulotni tadqiqot usulida ham uyushtiradi. Tadqiqot usulining qo'llanishi ularda tadqiqotchilik ko'nikmasini o'stiradi.

Mustaqil o'qilgan asarlarni nazorat qilish suhbat, munozara turli xarakterda bo'lishi, ba'zan ma'ruzaning uzviy qismi sifatida o'tkazilishi mumkin. Suhbatda izlanish (evristik) usulidan foydalanib, o'quvchilarga muammoli topshiriq berish orqali ularning izlanish faoliyati, bilish qobiliyati rivojlantiriladi va shu yo'l bilan ta'limning samarali bo'lishiga erishiladi.

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlaridagi amaliy ishlar o'tganlarni takrorlash xarakterida bo'lib, o'quvchilarning oldin egallagan bilmilari takrorlanadi, umumlashtiriladi va mustahkamlanadi. Mashg'ulot davomida o'quvchilar kichik hajmdagi mustaqil ishlarni ham bajaradilar. Bu jarayonda ular badiiy asarni tahlil qilish, badiiy asar matni, tanqidiy maqola va ilmiy adabiyotlar ustida ishlaydilar, bibliografiyalar tuzadilar. Bu esa o'z navbatida, ularda badiiy asar ustida ishlash, ilmiy adabiyotlardan foydalanish usullarini egallab borishlariga yordam beradi.

Seminar mashg'uloti o'quvchilarda mustaqil fikrlash ko'nikmasini o'stiradi, ularning o'zaro fikr almashuvi uchun qulay sharoit yaratadi. Seminar mashg'ulotida o'quvchilar referatlar yozadilar, ma'ruza qiladilar, uni o'zaro muhokama qiladilar, ayrim muhim muammolar haqida suhbatlashadilar, o'qituvchi kirish yoki yakunlovchi so'z so'zlaydi. Maslahat, yo'l-yo'riq shaklidagi seminar esa, masalani hal qilish, anglab olish, ayniqsa, ma'ruza qiladigan o'quvchilarga katta yordam beradi.

Mustaqil ta'limda o'quvchilarning ishni mustaqil bajarishlari va mustaqil fikrlashlariga e'tibor beriladi. Bu esa, o'z navbatida, ta'limning yakka-yakka tarzda ham bo'lishini taqozo etadi. O'qituvchining rahbarlik roli va mas'uliyat hissini ham oshiradi. O'quvchilar bajaradigan mustaqil ishning samarali bo'lishi uchun o'qituvchidan har tomonlama puxta tayyorgarlik ko'rishni talab qiladi.

O'qituvchi mustaqil o'qilgan asarlar tahlilida suhbat va munozaralar uyushtirishdan oldin ularning mavzusini belgilaydi, rejasini, o'quvchilarga beradigan savol va topshiriqlarni tuzadi, bajariladigan amaliy ishlarni aniqlab oladi, suhbat va munozara mavzusiga doir adabiyotlarni ko'rsatib, ularni o'qishni tavsiya qiladi, shu bilan birga, o'quvchilarning ilmiy-tanqidiy manbalar bilan mustaqil ishlash ko'nikmalarini egalashlari uchun maslahat, yo'l-yo'riq beradi. Bu maslahatdan asosiy maqsad-o'quvchilarga o'qigan kitob va maqolalarining bibliografiyasini tu'zish, ulardan ko'chirmalar olish koidalarini, kutubxonalarda katalog, ma'lumotnomalardan foydalanish, kerakli kitoblarni tanlash, ulardan konspekt olish, kartochkalar tayyorlash, ma'ruza matnlarini yozish yo'llarini tushuntirishdan iborat bo'ladi.

O'quvchilar tayyorlagan ishlar ko'rib chiqaladi, maqsadga muvofiqlari ma'qullanadi, kamchiligi bor bo'lgan ish egalariga maslahat beriladi. Shu yo'l bilan o'quvchilarda bu ishlar haqida to'liq tasavvur xosil qilinadi, kitob bilan ishlash, undan foydalanish ko'nikmasi o'stirib boriladi.

Mustaqil ta'limda ham odatdagi darslar kabi asosiy e'tibor badiiy asarga, uni tahlil qilishga, yaratilish tarixiga, obrazlar sistemasiga, tasvir vositalariga qaratiladi, ko'rgazmali vositalaridan foydalaniladi.

Mustaqil ta'limda o'quvchilarning bilimi sinf mashg'ulotidagi kabi baholanmaydi. Ularning bilimi, faoliyatiga qo'yiladigan baho, bu-o'qituvchi va o'rtoqlarining u tayyorlagan va qilgan ma'ruzalari, mavzularni o'rganishda, munozara va suhbatlarda faol ishtiroki uchun bildirgan samimiy qutlovlari va tabrik so'zlaridir.

UMUMIY XULOSALAR

Mustaqil ta'limda o'qituvchi sinfdagiga nisbatan, har bir o'quvchi bilan ko'proq munosabatda bo'ladi, o'quvchilarning ijodkorlik qobiliyatini hisobga olgan holda, ma'ruza bilan birga, mashg'ulotni tadqiqot usulida ham uyushtiradi. Tadqiqot usulining qo'llanishi ularda tadqiqotchilik ko'nikmasini o'stiradi.

Mustaqil o'qilgan asarlarni nazorat qilish suhbat, munozara turli xarakterda bo'lishi, ba'zan ma'ruzaning uzviy qismi sifatida o'tkazilishi mumkin. Suhbatda izlanish (evristik) usulidan foydalanib, o'quvchilarga muammoli topshiriq berish orqali ularning izlanish faoliyati, bilish qobiliyati rivojlantiriladi va shu yo'l bilan ta'limning samarali bo'lishiga erishiladi.

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlaridagi amaliy ishlar o'tganlarni takrorlash xarakterida bo'lib, o'quvchilarning oldin egallagan bilimlari takrorlanadi, umumlashtiriladi va mustahkamlanadi. Mashg'ulot davomida o'quvchilar kichik hajmdagi mustaqil ishlarni ham bajaradilar. Bu jarayonda ular badiiy asarni tahlil qilish, badiiy asar matni, tanqidiy maqola va ilmiy adabiyotlar ustida ishlaydilar, bibliografiyalar tuzadilar. Bu esa o'z navbatida, ularda badiiy asar ustida ishlash, ilmiy adabiyotlardan foydalanish usullarini egallab borishlariga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov.I.A. Yuksak ma'naviyat – engilmas kuch.T. “Ma'naviyat”. 2008.
2. Adabiyot nazariyasi. Ikki jildlik. I jild. T., Fan, 1978.
3. Boboev.T. Adabiyotshunoslik asoslari. T. «O'zbekiston», 2002.
4. Salaev F.Qurboniyozov G. Adabiyotshunoslik atamalarining izohli so'zligi.T. Yangi asr avlodi. 2010.
5. DTS. “Til va adabiyot ta'limi” jurnali 2008-yil, 8-son.
6. To'xliyev B. Adabiyot o'qitish metodikasi. T. “Yangi asr avlodi”. 2006.
7. Yo'ldoshev Q. Adabiyot o'qitishning ilmiy-nazariy asoslari. T. “O'qituvshi” 1996.
8. Q.Oripov, M.Obidov. Ifodali o'qish. Toshkent. «O'qituvchi» 1982 .
9. K.Husanboev. Chingiz Aytmatov va adabiyot darslarida mustaqil fikrlash// Til va adabiyot ta'limi, 2002, 2-son, 13-20 betlar.
10. N.Nishonova. Adabiyot va ekologiya . Til va adabiyot ta'limi, 2003, 2- son, 33-36-betlar.
11. <http://pedagog.uz/>
12. [www.o'zbek adabiyoti.com](http://www.o'zbekadabiyoti.com)